

3 STRANI VEČ ZA ISTO CENO!

Slovenska
družinska revija
letnik I
št. 12
8. 9. 2015
cena 1,59 EUR

zarja

1,59
EUR

Zvezdan Martič
na lovu za predniki

NAJBRŽ SEM
V SORODU
TUDI Z VAMI!

REGUNSKA
RIZA

aj bi morali vedeti,
a vam niso povedali

RATA
EKLA SE
E ZAPIRAJO

ariborski biseri:
nna, Petra in Boris

TAJERSKA, LAHKO
I PONOSNA NANJE!

Je ropanje
s plinom
le mit?

Zdravilnost modre
sončne vode

Nič več lulanja v posteljo,
strahov in glavobolov!

MEDICINSKA HIPNOZA ZA OTROKE

JESENSKE GOBJE POSLASTICE

**Zvezdan
Martič** je šel
po poteh svojih
prednikov

**Najbrž sem
v sorodu tudi
z vami!**

► **Voditelj Polnočnega kluba, avtor, režiser in scenarist dokumentarnih filmov na TVS Zvezdan Martič je zadnja tri leta posvetil tudi zelo osebni nalogi – iskanju svojih prednikov. Poročenemu očetu dveh otrok se je namreč zazdelo, da bi bilo zanimivo pogledati v preteklost. Naloga ni bila preprosta, so pa zato podatki, ki jih je pridobil, toliko zanimivejši. Z Zvezdanom smo se pogovarjali predvsem o tem, kako se sploh lotiti takšnega zaloga.**

Tekst: **SONJA JAVORNIK**, foto: **MATEJA JORDOVIČ POTOČNIK**

Zakaj ste se odločili poiskati svoje prednike?

Začelo me je zanimati, kdo je kdo in od kod prihaja, potem pa sem se znašel pred tem, da nisem imel več koga vprašati. Večine ljudi ni bilo več ali pa nisem vedel, kje so. Po eni veji ni bilo več živega nobenega sorodnika, starejšega od mene. Porajati pa se mi je začelo vse več vprašanj, in to je bil povod za raziskovanje.

Kako ste se lotili dela?

Najprej sem spraševal pri živih sorodnikih. Pri tem je pomembno, da ničesar ne zavržeš, saj je vsak podatek lahko pomemben. Če mi je torej nekdo povedal, da je njegov stari oče nekaj časa živel recimo v Mariboru, kar se ne zdi pomemben podatek, sem nekoč pozneje poiskal njegov naslov, delovno mesto ... in posledično naletel na podatke o drugih sorodnikih, saj je imel stari oče tudi brate ali druge otroke. Podatke sem pridobival tudi iz poročnih listov, kjer je zapisano, kdo so starši, rojstni podatki. Najboljši vir podatkov pa so rojstni listi, ki pa niso vedno na voljo.

Kaj ste torej ugotovili?

Da je sorodstvo razseljeno po vsem svetu in da se je družinsko drevo zato zelo razširilo. Ker so imeli babici in dedka vsak svojo družino, za večino priimkov še nisem slišal! Po rojstnih listih, matičnih knjigah, mrljskih listih se je iskanje kmalu ustavilo, saj so bile vmes vojne, ko so arhivi zgoreli ali se izgubili. Edini vir tako ostanejo župnijske knjige. Bolj ko greš nazaj, bolj ugotavljaš, da je bilo vse odvisno od duhovnikov, ki so edini vse zapisovali. Zapisovali so tako, kot so slišali, zato so nekatera imena zelo spremenjena. Za pradedka sem našel pet različnih priimkov, saj so jih župniki različno razumeli in zapisali. Menjali so recimo k in g. Če je bil duhovnik zaveden Slovence, je pisal z e-jem ali i-jem, sicer pa z nemškim preglasom. Enkrat je bil ta isti človek zaveden kot Ivan, drugi

kot Johan ... To je oteževalo iskanje. Samo pradedek je imel pet različnih priimkov in tri različna imena – predstavljajte si torej, kaj to pomeni za iskanje. Nadaljnje iskanje velikokrat temelji na logiki, potrebuješ pa tudi srečo. Če sem imel le rojstne podatke o neki osebi, nisem pa vedel, kdo so njeni starši, sem sklepal, da so se poročili kako leto pred rojstvom te osebe, zato sem iskal podatke o porokah za tista leta z istim priimkom. Če jih je bilo več z enakim priimkom, sem iskal po drugih podatkih, ki bi me pripeljali do pravih oseb. Ko tako osebo (starše) najdeš, začneš iskati po-

»Vse življenje sem preživel v blokkih. Ko sem se preselil na podeželje, pa so se prebudile korenine.«

Zvezdan kot otrok v babičinem vinogradu

datke, ali je imela še druge otroke, in tako počasi gradiš družino. Ko sem naredil obe družinski veji (za očeta in mamo), sem šel iskat še bolj nazaj, zato se je drevo širilo v vse smeri. Pradedek je imel deset otrok, vsi so se poročili, kar pomeni veliko novih

priimkov ... Zato si je treba zastaviti, kako daleč nazaj in kako široko želiš raziskovati. Sam sem prišel po moški strani do devetega kolena, potem pa sem se ustavil, saj bi lahko nadaljeval vse življenje. Morda tudi bom, saj me vedno znova kaj pritegne, ko dobim novo pošto, nove podatke.

Kaj ste potem naredili s podatki?

Za starejše sorodnike sem pripravil predstavitev na računalniku oziroma ekranu, vendar sem ugotovil, da moram vse dati na papir, saj si vsak želi malo polistati in pogledati. Zato sem

se odločil za knjigo, kar omogoča še fotografije, več besedila ... Pridobil sem fotografije za 150 let nazaj, čeprav so se nekatere iz različnih razlogov izgubile. Po enih vejah je bilo fotografij več, po drugih manj, saj niso bili vsi enako dobro situirani. Nekateri družine sploh nimajo svojih fotografij. Imam nekaj bratrancev in sestričen, ki nimajo niti ene fotografije, na kateri bi bili vsi otroci skupaj s starši. Tudi pri nas doma smo imeli le dve taki fotografiji, saj je vedno nekdo fotografiral in ga ni bilo na posnet-

●Ali ste se pri tem zgledovali po drugih družinskih deblih?

Osnove rodoslovja so znane, omejitve pa si postavi vsak sam, nekaj jih postavijo tudi uničeni dokumenti. Če bi šel dovolj nazaj, bi lahko ugotovil, da sem v sorodu tudi z vami. (smeh) Med raziskovanjem sem ugotovil, da sem v sorodu z neko slovensko miss, ki nima enakega priimka in se nikoli nisva srečala. Naletel sem na družino, kjer je bilo dvanajst otrok, ti starši pa imajo danes živih sto petdeset vnukov, vnukinj in pravnukov!

●Ste bili na kaj posebej pozorni?

Izogibal sem se subjektivnosti, kadar so mi ljudje podajali mnenja o drugih sorodnikih. Če sem našel podatke, ki so potrjevali te govorice, sem to napisal, sicer pa ne. Pri vsaki družini sem namreč opisal, kako so živeli, dodal opis kraja in zemljevid. Moj namen je bil, da bi vse skupaj delovalo kot časovna kapsula, ki jo bomo prebirali morda čez sto ali dvesto let. Dodal sem zgodovinske, geografske podatke, podatke o vojnah in tudi politično stanje v tistem obdobju. Dodal sem podatke o družinah in njihovem stanu. Medtem ko so bili moji predniki do druge svetovne vojne predvsem kmetje, je bilo okoli vojne že nekaj uslužbencev, npr. na jugoslovanskih železnicah, po vojni pa smo večinoma, po eni veji celo vsi, visoko izobraženi in uspešni v svojih poklicih.

●Kaj vas je najbolj presenetilo?

Presenetila me je količina priimkov – v štirih generacijah sem v sorodu s petdesetimi priimki! Ugotovil sem, da sem imel na gimnaziji kar nekaj mrzlih bratrancev in sestričen, za katere nisem vedel, da smo v sorodu. Z mnogimi izmed njih smo se celo družili. Vse nas je presenetilo, da je bil eden izmed dedkov dvojček. Njegova sestra je ob rojstvu umrla, njegovi živi otroci pa niso niti vedeli, da so imeli teto. Skušal sem poiskati podatke o tem, kaj je kateri od prednikov delal, in tako ugotovil, da je bil moj dedek pred drugo svetovno vojno tesar pri podjetju, ki je naredilo ostrešje Prve osnovne šole v Celju. To je bilo eno redkih ostrešij, ki ni bilo porušeno med vojno. Pozanimal sem se tudi na šoli in tam so mi potrdili, da je ostrešje še originalno, ročno izdelano. Na to osnovno šolo sem hodil tudi jaz, vendar takrat tega nisem vedel, ker je dedek zelo hitro umrl. Če bi mi o tem govorili kot otroku, me to verjetno ne bi zanimalo, ko pa si starejši, se začneš zavedati minljivosti življenja in začneš spraševati take stvari.

●Ali ste odkrili tudi modro kri med sorodniki?

Ne, predniki so bili večinoma dni-narji, bajtarji, nekateri srednje veliki kmetje, v kasnejših časih pa delavci. Da bi se hvalil z modro krvjo? Grofje in podobni niso bili ravno vzor človeškosti in poštenosti.

●Ali so kakšnega prednika sežgali na grmadi?

To ne, vendar ima eden od prednikov zapisano, da je odslužil avstrijskemu cesarju svoj dolg, kar pomeni, da je bil v vojski. Prišel je nazaj in si ustvaril družino, kar takrat ni bilo lahko, saj je služenje v vojski trajalo tudi več deset let.

●Kaj so duhovniki pisali tudi take podatke?

Vse je bilo odvisno od duhovnika. Nadškofijska knjižnica ima zbrane vse podatke v velikanskih knjigah, vendar mislim, da se je končal čas »romantičnega iskanja«. Knjige so stare, večino so jih že skenirali, zapisi pa so omejeno javno dostopni. So v takrat aktualni pisavi, veliko jih je še v nemščini, gotici ... Zato raziskovanje ni preprosto, saj se moraš ustaviti pri vsaki vrstici in poskušati razbrati napis.

●Pri kom ste se morali najbolj truditi?

Najbolj sem se trudil ravno pri prvem pradedku, ki sem ga iskal. Daljni stric je zbral vse njegove potomce in narisal to drevo. Ker ni bilo rojstnega datuma, sem šel na njegov grob, a je tudi tam le datum smrti. Najtežje je bilo najti njegov rojstni datum, saj je imel veliko različnih priimkov in imen. Ko se mu je rodil prvi sin, je bilo napisano eno ime, pri tretjem sinu pa drugo ime očeta ... Ko sem našel vsa njegova imena, sem lažje iskal v knjigah rojstev in porok, saj sem se prej omejeval na eno ime. Zanimivo je bilo tudi, da sta se moja babica in dedek že pred poroko pisala enako, čeprav nista bila v sorodu. Težko je bilo iskati njune prednike, saj nisem vedel, h komu sodijo – lahko bi bili od enega ali drugega. Težko je bilo tudi zaradi tradicije, da imajo otroci enaka imena kot očetje in dedki, hčere kot mame in babice. Moja mama je Marija in v vsaki generaciji nazaj je vsaj ena ženska z imenom Marija, imamo cel kup Brankov in Antonov ...

●Kako ste torej prepričani, da ste našli prave osebe?

Vse sem dvakrat preveril, kjer pa nisem bil prepričan, sem postavil vprašaj. Če je bilo ime napisano nečitljivo, ga raje nisem napisal, če rojstni datum ni bil natančen, sem napisal samo letnico. Ko gremo bolj nazaj, je več vprašajev. Ostalo jih je še nekaj deset, vendar en sam vprašaj še ne pomeni, da je kaj narobe, ampak le, da ne vem (npr. ali ima kaj potomcev, ali se kje kakšna veja nadaljuje in je jaz nisem našel).

●Ali ste se zaradi proučevanja prednikov kaj novega naučili o sebi?

Za vsako svojo lastnost lahko ugotoviš, po kom si jo podedoval. Sedaj živim in vasi in neskončno uživam v sekanju drv, urejanju gredic ... Moj dedek, ki je umrl, ko sem imel šest let, je bil tesar. V eni veji sem našel tudi vinogradnike in tudi jaz sem na-

redil svoj vinograd, še preden sem vedel za te prednike! Po mamini strani (mama je upokojena logopedinja) se me je dotaknila tudi pedagoška nota, saj sem osem let predaval na višji strokovni šoli. Zelo pomembni lastnosti, ki se prepletata v meni, izhajata tudi iz zanimive ugotovitve: po eni veji so se vsi sorodniki rojevali, živeli in umirali v sosednjih vaseh v krogu nekaj kilometrov, po drugi pa noben sorodnik ni živel in umrl niti blizu kraja, v katerem se je rodil.

●Ali bi lahko rekli, da so predniki živeli dobro?

Naša generacija živi daleč najbolje, življenjska doba je daljša. Imamo mobilne telefone, dostop do izobrazbe ... Pred dvema generacijama so bili še nepismeni ljudje, ki so delali na gospodarstvu zemlji. V eni družini mojih prednikov so imeli eno kravo in njeno mleko so prodajali, da so si lahko kupili kaj nujnejšega – te skromnosti si danes ne moremo predstavljati. Včasih sem našel tudi podatke o tem, kdaj so dobili elektriko, kdaj je bila hiša ometana, kako je hišo uničil potres ... Ne glede na krizo se nam danes cedita med in mleko! Pred tremi leti sem naredil dokumentarni film z naslovom Dobri stari časi, v njem sem primerjal povojno in današnje obdobje. Prikazal sem delo nekoč in danes, med drugim to, kako so vzeli kredit, da so lahko kupili posteljo, to so potem plačevali kar pet let! Potem so do konca življenja spali v tej postelji ... Vsi se spomnimo pravljice Pastirci, kjer je bilo vse romantično, vendar sem prepričan, da tisti otroci niso bili boski zato, ker bi si to želeli, ampak ker niso imeli čevljev.

●Ali vas je vaše delo zblížalo s sorodniki?

S še živečimi sorodniki sem preživel kar precej časa in se jim približal. Spoznal pa sem nekaj novih, za katere sploh nisem vedel, in smo zdaj občasno v stiku, recimo na Facebooku.

●Ali ste izvedeli tudi kaj o vzrokih smrti?

Ne, ker to skoraj nikjer ni bilo zapisano, še posebej ne za starejše prednike, razen ko je šlo za padle v vojnah. Teh je toliko, da skoraj ne moreš verjeti. Nekaj stvari mi ni bilo jasnih, ko sem naletel na zapis, ki bi v prevodu pomenil, da je bil prapradedek Janez Obglavljeni, slednje je bilo kot nadimek. Zraven ni bilo razlage, zakaj, zato bi bilo vse mogoče.

●Ali boste knjigo natisnili?

Knjiga je natisnjena v petih izvodih in bo namenjena interni uporabi. Štiri gredo k znanim lastnikom, ena pa bo namenjena izposoji. Samo zame, mojega brata in najine potomce je to enakovredna knjiga, za vse druge pa manj. Seveda pa z veseljem odstopim podatke, ki bi zanimali katerega od sorodnikov, če bodo tudi sami želeli raziskati svoje korenine. ■

ku. Ko smo bili mlajši, smo se čudili družinskih fotografijam, kjer oče in mama sedita, okoli njih pa so otroci, danes pa vem, da je to zelo koristno ...

●Kakšen sistem ste imeli pri delu?

Ker si neke omejitve moraš postaviti, sem najprej poiskal neposredne prednike, nato za vsakega prednika, ki se je poročil, dodal tudi ženino/ možovo družino in pri njej poiskal še sorodnike za dve generaciji nazaj. Potomce vseh prednikov pa imam zbrane za zadnjih pet generacij. Že to je več kot 400 ljudi.